

27.10.2016

Dnro 4059/4/15

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

ULOSOTTOVIRASTOLLE MOITTEET VIIVYTTELYSTÄ

1

KANTELU

Kantelija pyysi 17.9.2015 päivätyssä kirjeessään eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Länsi-Uudenmaan ulosottoviraston menettelyä saatavan perinnässä.

Kantelun mukaan asia koskee velkaa, jossa kantelija on velkojana ja velallisenä ovat rikosasiassa vastaajina olleet perheenjäsenet. Kysymys oli yhteisvastuullisesta velasta. Kantelija kertoi, että nyt tyttäret oli poistettu maksajista. Näin oli menetelty myös ”alkuperäisen velallisen” kohdalla, koska velka oli jaettu neljään osaan ja ”alkuperäinen velallinen” oli maksanut yli neljäosan velasta. Tämä tarkoitti, että kantelija joutui palauttamaan yli 7000 euroa, vaikka ei ollut vielä saanut koko saatavaansa.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumista

Kantelijalla on ollut ulosotossa perittävänä kaksi ulosottoasiaa, asianumerot - - - ja - - -. Ensin mainitussa ulosottoperusteena on ollut Espoon käräjäoikeuden tuomio 6.11.1998 ja jälkimmäisessä Helsingin hovioikeuden tuomio 14.8.2003 (Espoon käräjäoikeus 18.9.2002). Kummasakin asiassa kysymys on ollut yhteisvastuullisesta velasta, joissa velallisina ovat olleet samat neljä henkilöä. Kantelussa on pääosin kysymys tämän jälkimmäisen tuomion täytäntöönpanosta.

Saamani selvityksen perusteella kysymyksessä olevat saatavat ovat vanhentuneet yhden velallisen kohdalla 3.1.2011 (varattomuusesteet tehty 3.1.2006). Selvityksen perusteella tämä on tullut ilmi, kun ulosottovirastossa on kantelijan puhelun 19.2.2015 johdosta ryhdytty selvittämään kantelijan ulosottoasioita. Ulosottovirastosta asiaa on pyritty selvittämään kantelijan kanssa lähettämällä hänelle 2.3.2015 päivätyä yhteydenottopyyntöä. Kantelija ei kuitenkaan ollut ottanut yhteyttä ulosottovirastoon. Asia on otettu ulosotossa käsittelyyn elokuussa 2015, jolloin asioiden saldot on laskettu uudelleen ottaen huomioon yhteisvastuullisen velallisen velkavastuun vanhentumisen. Saatavat on muutettu ulosoton järjestelmään 18.8.2015. Johtava kihlakunnanvouti on lähettänyt kantelijalle asiassa 4.9.2015 päivätyssä kirjeessä on muun muassa ilmoitettu, että kantelija on yhden henkilön osalta päästänyt velan vanhentumaan 3.1.2011 ilmoittamatta siitä ulosottovirastoon ja että tämän vuoksi perintätoimenpiteitä on jatkettu muun muassa velallisen, joka on kantelussa nimetty ”alkuperäiseksi velalliseksi” osalta. Kirjeessä kerrotun mukaan lopputuloksena on ollut, että tältä velalliselta on peritty saatavaa liikaa ja että kantelija on saanut häneltä liikaa suorituksia ulosoton kautta 7 267,62 euroa. Kirjeessä kantelijalle on varattu mahdollisuus summan vapaaehtoiseen palautukseen.

Länsi-Uudenmaan ulosottovirastosta 27.9.2016 puhelimitse saadun tiedon mukaan kantelija ei ole maksanut edellä tarkoitettua liikakertymää ulosottoviraston tilille. Viimeksi asiassa on vielä lähetetty kantelijalle kirje, jossa on selvitetty velan vanhentumista.

3.2

Oikeusohjeita

Ulosottokaaren (UK) 1 luvun 19 §:n mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla.

UK:n 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ulosottoasian vireilletulo ja täytäntöönpano edellyttävät, että hakijalla on 2 §:ssä tarkoitettu ulosottoperuste, jossa vastaajalle on asetettu 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu velvoite tai määrätty turvaamistoimi, eikä siinä tarkoitettu oikeus ole lakannut maksun, vanhentumisen tai muun syyn vuoksi. Jollei 2 momentista muuta johdu, ulosottomiehen on tarkistettava, ettei saatava ole vanhentunut, sekä pyydettävä asianosaisilta selvitystä, jos oikeuden lakkaamisesta on epäselvyyttä.

Velan vanhentumisesta annetun lain (VanhL) 11 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan velan vanhentuminen katkeaa niin kuin 2 momentissa säädetään, jos velkoja panee vireille ulosottoasian tai jos velka muutoin otetaan huomioon ulosottomenettelyssä. Säännöksen 2 momentissa säädetyn mukaan vanhentuminen keskeytyy menettelyn ajaksi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun asian tullessa vireille. Vanhentuminen katsotaan katkenneeksi sinä päivänä, jona lainvoimaiseksi tullut tuomio on annettu tai asian käsittely on muutoin päättynyt.

VanhL 13 §:n 2 momentin mukaan vanhentumisaika on viisi vuotta sen jälkeen, kun velasta on annettu lainvoimaiseksi tullut tuomio tai muu ulosottoperuste, joka voidaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

VanhL 19 §:n 1 momentin mukaan, jos velallisia on useita, vanhentumisaika lasketaan jokaisen velallisen osalta erikseen. Velan vanhentuminen katkeaa vain sen velallisen osalta, jonka nimissä katkaisutoimi tehdään tai johon katkaisutoimi kohdistetaan. Säännöksen 2 momentin mukaan, jos velalliset vastaavat yhteisvastuullisesti samasta velasta ja velka vanhentuu jonkun velallisen osalta, kukin jäljelle jäävistä velallisista vastaa vain oman osuutensa suorittamisesta. Osuudet lasketaan siitä määrästä, jonka maksamiseen velalliset ovat alun perin sitoutuneet tai jonka maksamiseen heidät on määrätty. Osuudet määräytyvät velallisten pääluvun mukaan, jollei muusta vastuunjaosta ole sovittu tai määrätty. Säännöksen 3 momentin mukaan, jos velallinen on suorittanut velkaa tietämättä, että velka on jonkun yhteisvastuullisen velallisen osalta vanhentunut, velallisella on oikeus vaatia oman osuutensa ylittävän määrän palauttamista. Velkojan on maksettava palautettavalle rahamäärälle korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista korkoa siitä päivästä lukien, jona hän sai vanhentunutta velkaa koskevan suorituksen.

3.3

Arviointi

Kantelun tarkoittamassa asiassa saatava on yhden yhteisvastuullisen velallisen osalta vanhentunut 3.1.2011. Saamani selvityksen perusteella tuona ajankohtana yhdellä velallisista on ollut voimassa velkajärjestelyn maksuohjelma ja kahden velallisen kohdalla ulosotto on jatkunut.

Saamassani selvityksessä on todettu ulosoton velalliskohtaisuus ja se, että velallisille tehdään estetililyksiä riippumatta kanssavelallisten tilasta. Kun asialla on useampi velallinen, asia jää ulosoton järjestelmään niin kauan, kun joku velallisista on perinnässä. Selvityksen mukaan järjestelmä ei muistuta käyttäjää siitä, että määräaika vanhentumisen katkaisuun on jonkun yhteisvastuullisen velallisen osalta päättynyt. Järjestelmä ei myöskään muuta yhteisvastuullista saatavaa pääluvun mukaiseksi.

Oikeuskirjallisuudessa on UK:n 3 luvun 3 §:ää koskien esitetty, että hakijan velvollisuuksiin kuuluu ilmoittaa esimerkiksi se, että saatava on päässyt vanhentumaan johonkukun yhteisvastuussa olevaan velalliseen nähden. Edelleen kirjallisuudessa on tässä todettu, että vanhentumisen jälkeen hakija saa periä vain pääluvun tai muun vastaavan vastuuperusteen mukaista osuutta yhteisvastuussa olleelta velalliselta. (Tuula Linna – Tatu Leppänen: Ulosotto-oikeus I, Ulosottomenettely, 2014, s. 235 ja 242.) Totean, että mainitun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos jokin hakemuksessa ilmoitettu tieto myöhemmin muuttuu, hakijan on viipymättä ilmoitettava siitä ulosottomiehelle.

Edellä selostetun VanhL 19 §:n perusteella velan vanhennuttua yhden yhteisvastuullisen velallisen kohdalla, jäljelle jäävät velalliset jäävät vastaamaan vain oman osuutensa suorittamisesta. Lain esitöissä tätä on havainnollistettu talousvaliokunnan mietinnössä (TaVM 28/2002 vp) toteamalla, että velallisten vastuusuudet määrätään sen mukaan, millaisiksi velallisten keskinäiset vastuusuudet muodostuisivat loppuselvityksessä, jos velallisten keskinäiset takautumisoikeudet toteutettaisiin täysimääräisinä. Hallituksen esityksessä (HE 187/2002 vp. s. 75 ss.) on säännöksen 2 momentin kohdalla todettu, että säännöksessä säädetään oikeusvaikutuksista niissä tapauksissa, joissa yhden yhteisvastuullisen velallisen velka on vanhentunut ja että ehdotuksen mukaan muut velalliset vastaavat tämän jälkeen vain oman osuutensa suorittamisesta. Hallituksen esityksen mukaan velkavastuuseen jääneiden vastuu rajoittuu kahdessa suhteessa. Ensinnäkin velkavastuun kokonaismäärä supistuu sillä määrällä, josta se velallinen, jonka osalta velka on vanhentunut, velallisten keskinäisessä vastuunjaossa olisi vastannut. Toiseksi velalliset eivät ole supistuneestakaan velasta enää solidaarisessa vastuussa, vaan velkoja voi vaatia kultakin velalliselta vain tämän omaa osuutta velasta. Hallituksen esityksen mukaan vastuun hajautuminen johtuu siitä, että velalliset ovat yhteisvastuullisia myös keskinäisessä suhteessaan.

Kantelun tarkoittamassa tapauksessa velkavastuu on muuttunut yhteisvastuullisesta velallisten pääluvun mukaisesti yhdeksi neljäsosaksi velallista kohden. Selvityksen perusteella yhdeltä näistä jäljelle jääneistä velallisista on saatu ulosottoon suorituksia niin, että hänen osuutensa on tullut suoritetuksi 17.2.2014. Häneltä on kuitenkin tämänkin jälkeen tullut suorituksia ulosottoon aina 3.8.2015 saakka siten, että ylisuorituksia on kertynyt yli 7000 euroa. Selvityksen perusteella tämä ylikertymä on myös tilitetty kantelijalle.

Kysymys on siten ylikertymästä, joka on muodostunut, koska ulosotolla ei ole ollut tietoa yhden velallisen kohdalla 3.1.2011 tapahtuneesta saamisen vanhentumisesta ja siten siitä, että vastuu velasta on muuttunut pääluvun mukaiseksi. Asiassa on selvää, että tämä velallinen on suorittanut saatavia yli oman osuutensa.

Edeltä ilmenevän perusteella ulosottovirastossa ei ole menetelty virheellisesti, kun kantelijaa on pyydetty palauttamaan ulosottoon ylikertymän määrä.

Saamani selvityksen perusteella tieto yhden velallisen kohdalla tapahtuneesta velan vanhentumisesta on ollut ulosottovirastolla viimeistään 2.3.2015. Tuolla päivämäärällä ulosottovirastosta on lähetetty kantelijalle kirje, jossa on muun muassa kerrottu kantelijan ulosottoasioita tutkittaessa tehdystä havainnosta, että velka on yhden velallisen osalta vanhentunut. Tästä

huolimatta perintää on ”alkuperäisen velallisen” (jonka pääluvunmukainen osuus velasta on tullut suoritetuksi jo 17.2.2014) osalta jatkettu siten, että häneltä on selvityksen liitteenä olleen asian kertymätietojen perusteella saatu suorituksia asialle aikavälillä 20.4.2015–3.8.2015 yhteensä yli 1400 euroa. Selvityksestä ei ilmene, miksi velan vanhentumisen aikaansaamia muutoksia jäljelle jääneiden velallisten vastuuosuuksiin velasta ei ole otettu ulosotossa huomioon heti, kun vanhentuminen on havaittu, vaan vasta elokuussa 2015. Tämä viive on aiheuttanut sen, että ylikertymä on kasvanut suuremmaksi, mitä se olisi ollut, mikäli asiassa olisi välittömästi asian havaitsemisen jälkeen ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin. Mielestäni tässä ei ole toimittu ulosoton asianmukaisuuden vaatimuksen mukaisesti.

Oikeusasiamies voi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n perusteella tehdä laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan poistamiseksi.

Tässä tarkoituksessa oikeusasiamies on ratkaisukäytännössään suositellut viranomaista hyvittämään aiheuttamansa vahingon. Näillä hyvitysesityksillä on tähdätty tapahtuneen virheen hyvittämiseen. Oikeusasiamiehen esityksiin perustuva hyvitysesitys on voinut merkitä vahingonkorvauslain mukaisen vahingonkorvauksen maksamista, hyvitystä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan mukaisesti sopimuksen turvaaman oikeuden tai vapauden loukkaamisesta tai lainvastaisesta menettelystä aiheutuneen vahingon tai epäoikeudenmukaisuuden tuntemuksen tai vääryyskokemuksen korvaamista tai hyvittämistä.

Tässä asiassa käsittelyn asianmukaisuuden vaatimus ei ole toteutunut. Ulosottoviraston menettelystä on aiheutunut, että yhdeltä velalliselta peritty ylikertymä ja siten kantelijalta ulosottoon palautettavaksi vaadittu määrä on kasvanut suuremmaksi, mitä se olisi ollut, mikäli asiassa olisi välittömästi ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin.

Edeltä ilmenevän perusteella esitän Länsi-Uudenmaan ulosottoviraston harkittavaksi, miten se voi hyvittää kantelijalle ulosottoviraston menettelystä aiheutuneen vahingon.

4 TOIMENPITEET

Saatan edeltä ilmenevän käsitykseni Länsi-Uudenmaan ulosottoviraston tietoon.

Lisäksi pyydän ulosottovirastoa ilmoittamaan minulle 31.12.2016 mennessä, mihin toimenpiteisiin hyvitysesitykseni on mahdollisesti antanut aihetta.

Edeltä ilmenevässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Länsi-Uudenmaan ulosottovirastolle.